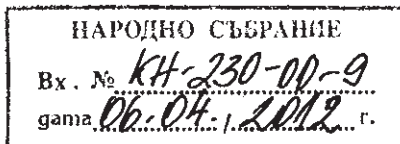

Председатели
на СУБ:

Акад. Асен Хаджислов
1944-1945
Проф. Георги Павлов
1945-1946
Акад. Михаил Димитров
1946-1962
Акад. Кирил Братанов
1962-1986
Акад. Любомир Илиев
1986-1989
Чл.-кор. Александър Янков
1989-1990
Проф. Иван Матев
1990-1998
Чл.-кор. Дамян Дамянов
1998

София, 5 април 2012 г.
Изх. № 34

ДО
Г-Н ОГНЯН СТОИЧКОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ПАРЛАМЕНТАРНАТА КОМИСИЯ
ПО ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И
ВЪПРОСИТЕ НА ДЕЦАТА,
МЛАДЕЖТА И СПОРТА

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН СТОИЧКОВ,

Благодаря Ви за поканата да участвам в заседанието на Комисията по образование, наука и въпросите на децата, младежта и спорта, което ще се проведе на 11 април т.г. по въпросите на фонд „Научни изследвания“.

Точно преди една година Съюзът на учените в България проведе заседание на своя Обществен Дискусионен клуб по проблемите на науката и висшето образование, на което бяха обсъдени въпросите, свързани с фонд „Научни изследвания“ и основните изисквания за неговата дейност. Материалите от дскусията, заедно със становището на СУБ бяха отпечатани в брошура и разпространени.

За съжаление изводите и препоръките, които бяха направени тогава, не са загубили своето значение и днес. Няма информация за решения на държавните институции по грубите нарушения в дейността на Фонда през минали години, както и за предотвратяване на такива нарушения в бъдещата негова дейност. На практика той все още няма сесии, които да отразяват неговата основна цел – стимулирането на научни изследвания.

Независимо от съществуващите законови разпоредби бъдещето на фонд „Научни изследвания“ не е ясно. Този извод правим, като изхождаме от няколко обстоятелства. Не се предоставят средства за пълноценно функциониране на фонда и липсва желание в управляващите да се развива науката в България. В последния доклад на Световната банка за науката в нашата страна се препоръчва сливането на фонд „Научни изследвания“ с Националния инвестиционен фонд или поставянето им под едно управление.

В предложенията на управляващите за оперативни програми, тематични цели и водещо ведомство за разработването на всяка програма за програмния период 2014 – 2020 липсва оперативна програма за наука и научни изследвания, за развитие на образованието, както и участието на Министерството на образованието, младежта и науката в осъществяването на програмата. Предвижда се оперативна програма „Иновации и предприемачество” (употребява се и друго наименование „иновации и конкурентоспособност”), водена от Министерството на икономиката, енергетиката и туризма. А програмната цел „Засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите” ще се осъществява както по посочената оперативна програма, така и чрез програмата за селските райони, водена от Министерството на земеделието и храните. За осъществяването на оперативните програми освен средствата от ЕС, е необходимо и сериозно национално финансиране. Дори и да съществува, фондът вероятно няма да разполага с необходимите средства за осъществяване на поставените му цели. Никой никъде не говори за реализирането на приоритетните направления на Стратегията за развитието на научните изследвания. Очевидно и сега те ще останат само на книга.

На научната общност са известни промените в управленческото тяло на фонда. Поставя се въпросът дали хабилитацията на председателя на Изпълнителния съвет отговаря на българското законодателство и на Правилника на фонда. Категорично трябва да заявим, че този проблем произтича от сегашното негово незадоволително законово решаване.

Придобитото висше образование извън страната се признава по реда на Наредбата за държавните изисквания за признаване на придобитото висше образование и завършени периоди на обучение в чуждестранни висши училища, т.е. има държавна институция (МОМН), която признава придобитото висше образование в чужбина.

Една от задачите на бившата Висша атестационна комисия беше да признава и приравнява научни степени и научни звания, получени в чужбина с българските степени и звания след проверка и с определен докладчик.

На основание чл. 5, ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав в Република България „придобитите в чужбина научни степени се признават от висшите училища или от научните организации в Република България при условия и по ред, определен с правилниците им, в съответствие с нормативните актове и международните договори, по които България е страна”. Наивно е да се мисли, че всяко висше училище или научна организация само за себе си познава напълно тези „нормативни актове и международни договори”. Повече от необходимо е да има държавно звено, компетентно по тази тематика, което най-малко да консултира ВУ и НО при проблеми, възникнали с признаване на научни степени.

По отношение на академичните длъжности въпросът стои по друг начин. В съответствие с чл. 15, ал. 3 от ЗРАСРБ „преминаването от академична длъжност на същата или на съответната академична длъжност” в друго висше

училище или научна организация, включително и от други европейски държави, може да се извършва и без конкурс, и избор по решение на приемащото висше училище или научна организация и при условия и ред, определен с правилниците им”. С други думи законодателят изцяло дистанцира държавните институции от признаването на чуждестранни научни звания и длъжности, не изисква никакви съответствия с нормативни актове и международни договори и не предвижда никакъв контрол по отношение на решението на висшето училище или научната организация за качествата на учения, идващ от чужбина.

Веднага прави впечатление, че тук става дума за учени, идващи от европейски държави. Законодателят не взема никакво отношение за учени, работили в страни извън Европа, т.е. в преобладаващата част от света. При липса на законова разпоредба всяко висше училище или научна организация, основавайки се на автономността си, може да взема безконтролно каквито решения поиска в тази насока. А лицето, работило в чужбина, може да поиска признаване от онова ВУ или НО, където намери свое лоби.

Тъй като според ЗРАСРБ академичните длъжности не са национално значими като научните степени и се отнасят само за съответното висше училище или научна организация, то е редно учените с придобити длъжности по новия закон за изписват длъжността след името си, като задължително посочват за кое висше училище или научна организация се отнася то. Освен това никъде в ЗРАСРБ не се говори за хабилитация и кои учени са хабилитирани. Най-накрая трябва да посочим и това, че в науката и висшето образование, в т.ч. и във фонд „Научни изследвания” има цяла поредица от административни длъжности, които не са академични. Последните могат да бъдат условия за заемане на административна длъжност, стига в съответния правилник да е предвидено такова изискване.

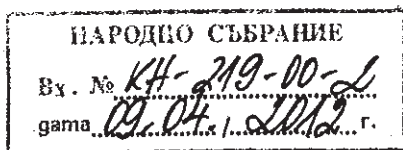
Очевидно е необходима силна политическа воля, за да се изясни бъдещето на фонд „Научни изследвания”, да се осигурят условия за неговото нормално функциониране и да се внесат съответни изменения в нормативни и поднормативни актове.

Приложение: Брошура „Приносът на фонд „Научни изследвания” за развитието на науката в България и основни изисквания за неговата дейност”

С уважение,

Чл.-кор. Д. Дамянов,
Председател на СУБ

СТ А Н О В И Щ Е
относно кадровата политика и назначения във Фонда за научни изследвания

Уважаеми г-н Председател,
Уважаеми членове на Комисията,

Клубът за академични реформи в България (КАРБ), съставен от необвързани учени с доказан научен опит (доктори на науките), изразява с настоящето становище безпокойство относно кадровата политика и назначения във Фонда за научни изследвания.

База за това становище са следните положения:

- Фондът за научни изследвания не е чисто административна структура, по същество това е институт за научна оценка и анализи и правене и провеждане на научна политика.
- Фондът трябва да има водеща роля и значение за реформирането на българската наука и висше образование, за модернизиранието и оптимизиранието на финансирането и ефективността на научните изследвания.
- Кадровият подбор и назначения във Фонда са решаващи за ефективното му функциониране. Изграждането и функционирането на административен механизъм и недопускането на законови и финансови нарушения, не са достатъчни.

Във Фонда (ако инвестира достатъчно големи суми, както би трябвало да бъде) трябва да се вземат решения с важно стратегическо значение. Има дейности, като определяне на приоритети и важни оценъчни решения, които изискват както научно-изследователски опит, така и специфична компетентност в оформилата се нова научна област за научна политика и научно администриране. Необходими са администратори, които да познават същността и принципите на научното търсене и научно-развойната дейност.

Показателен е опита на Ирландия, в която ситуацията преди 20 години беше много близка на сегашната у нас. Ирландия проведе решителна ефективна реформа в науката и висшето образование, в основата на която беше изграждането на ефективен фонд за научните изследвания (Science Foundation Ireland, SFI). Решаващи за успеха се оказаха прецизният кадрови подбор и привличането на международно признати специалисти за ръководители на Фонда (привлечен е бившият шеф на National Science Foundation в САЩ, Бил Харис). Този опит би трябвало да е познат на ръководството на МОН защото зам.председателят на SFI проф. Дермот Даймонд на два пъти е посещавал България като консултант по изработването на национална стратегия за научните изследвания – (вж протокола на срещата в Министерството на 16 ноември 2004 г).

Още при приемането на България в ЕС международни експерти изказаха становище че Фондът за научни изследвания не би могъл да инвестира ефективно съществено увеличена бюджетна сума и направиха ред препоръки, които не бяха взети достатъчно под внимание (вж Доклада от Международната експертиза от юни 2006 г). Всичко това се потвърди от доклада на Работната група, съставена по инициатива на бившия директор на Фонда проф. Е. Хорозов, за дейността на Фонда през 2008 и 2009 г. Този доклад илюстрира кризисна ситуация. Въпросът не е само в това доколко представени в доклада данни могат да се квалифицират като законови и финансови нарушения. Докладът показва преди всичко „лоши практики“, които без да са закононарушения, пречат за ефективна

дейност, говорят не толкова за корумпирани, а за недостатъчно компетентни и затънали в конфликти на интереси рецензенти и администратори. Докладът илюстрира тежкото кадрово състояние на Фонда.

За съжаление, след оставката на бившия директор проф. Хорозов, Фондът е поставен пред нови, големи изпитания и рискове с непонятна и неадекватна кадрова политика и назначения, осъществени от министър Сергей Игнатов. Изключително изненадващо за заинтересованата българска научна общност бе назначението през миналата година на известния като писател/литератор Кирил Топалов за нов директор на Фонда. Всички данни за неговата подготовка и кариера говореха че такъв човек е много неподходящ. Самият той, в своята CV в НБУ, се характеризира като „писател, драматург, киносценарист, литературен историк и критик, преводач, дипломат и обществен деятел”. Познава ли такъв човек същността и принципите на чисто научните изследвания? Познава ли изследователската инфраструктура у нас, особено в областта на природните науки и технологиите? Има ли познания и опит в правенето на научна политика и научно администриране? Знае ли езици, има ли връзки с европейските научни фондове и научни администратори? Как би могъл да изготви издържана, на модерно европейско ниво, годишна оперативна програма на Фонда, каквото е законното му задължение? Не е нужно специално проучване за да се стигне до заключението че такъв човек не е подходящ да ръководи Фонд. Една особеност на неговата кариера и самопредставяне също указва че на такъв човек не може да се има доверие – той се обявява за „Проф. д.ф.н.”, но съгласно всички официални данни, той е само кандидат на науките (1976) и доцент (2004).

Както е известно, К. Топалов сам се отказа от този пост, но неговото назначение е индикативно за кадровата политика на Министъра по отношение на Фонда. Неадекватността и лекомисленото принижаване на тази политика се потвърждават от последвалите назначения на нов Изпълнителен съвет и на нов Управител.

Изборът на Рангел Гюров за председател на Изпълнителния съвет на ФНИ и утвърждаването му от Министъра са скандални. Това говори за некомпетентност и/или недобросъвестност, за безотговорността на подбраните и назначени от Министъра членове на този съвет.

Един анализ на научните биографии на членовете на новия Изпълнителен съвет би показал (със съвсем малки изключения) че този орган не би бил в състояние да осигури правилно, активно-насочващо и ефективно ръководство, да приведе Фонда на европейско равнище, да осигури ефективното инвестиране на големи бюджетни средства съдействайки на научно-образователната реформа. Преди всичко, липсва изискваното от Закона „балансирано представителство на научните направления”. 50% от членовете-представители на научната общност са от хуманитарните и обществени науки. А основната част от финансираните научни проекти са в областта на химията и химичните технологии, информационните технологии, механиката и инженерните науки. Този орган няма нужния капацитет да направлява Фонда с оглед необходимото повишаване на ефективността на родната наука като икономическа сила.

Научната биография на председателя на ИС Р. Гюров показва неподходяща подготовка, неясна и съмнителна научна кариера, липса на научна последователност. След скандалните разкрития че неговият избор и утвърждаване са в нарушение на законното изискване да бъде хабилитирано лице, той би трябвало незабавно да бъде освободен от ИС.

Новоназначеният директор на Фонда Христо Петров е юрист, дългогодишен чиновник в МОМН. Той няма въобще научен опит, не познава принципите на науката, не познава и същността на областта ‘научна политика и научно администриране’. Неговият опит като досегашен администратор във фонд, пълен с лоши практики, не може да бъде от полза. Избягването на законови и финансови нарушения е само малка част от задълженията на управителя. За всичко останало той е неподготвен - вече бяха изброени ред изисквания за компетентност и широк държавнически поглед. Пречупването на дейността на Фонда единствено през призмата на юрист може да бъде дори вредна. Във всеки случай, от този директор не може да се очаква да изпълни мисията на тази институция.

Настоящото становище цели да изрази пред Комисията за наука и образование на НС тревогата на компетентни български учени че ФНИ не е в състояние да осигури ефективно инвестиране на бюджетни

средства съгласно директивите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2020. Тези опасения бяха изказани в становище на КАРБ по проекта за тази стратегия №102-03-16, вече депозирано в тази Комисия.

На 25 август 2011 г членовете на КАРБ Лазарин Лазаров, дхн и проф. Борислав Тошев, дхн, на среща по тяхно искане с министър Сергей Игнатов, изказаха остра критика на провежданата кадрова политика и направените назначения във Фонда. Радостно е че тези назначения и кадровите характеристики на членовете на Ръководството на Фонда са привлекли вниманието на Комисията по наука и образование и КАРБ приветства настоящето изслушване и обсъждане. Считаме че е необходимо пълно изясняване на досегашните нарушения и практики във ФНИ и че **Фондът се нуждае преди всичко от съществени кадрови промени и кадрово укрепване** – както по отношение на ръководните органи, така и на обслужващите експерти и администратори.

Препоръчваме намирането и назначаването на нов управител на Фонда съгласно съвременната практика в развитите страни – министър Игнатов би могъл да състави и възложи на компетентна селекционна комисия да потърси и предложи сключването на договор с подходящ, реномиран, най-добре чуждестранен, експерт с доказан опит. Ще е необходим нов правилник. Използването на чуждестранни резезенти трябва да се разширява при подбор, осъществяван по нов, компетентен начин.

Лазарин Лазаров, дхн
Управител на КАРБ

Април, 2012 г

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

София 1040, ул. "15 Ноември" № 1, тел.: 02 981 66 22, факс: 02 981 66 29, <http://www.bas.bg>

НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Вх. № КН-205-00-1
дата 09.04.2012 г.

До

Г-н Огнян Стоичков

Председател на КОНВДМС към 41-то НС

Уважаеми Г-н Стоичков,

В отговор на Ваше писмо № КН-253-09-72 от 03.04.2012 г., във връзка с изслушване на Министъра на образованието, младежта и науката за дейността на Фонд „Научни изследвания“, приложено Ви изпращам становище на БАН по тази тема.

С уважение,

Инов

Проблеми на финансирането на българската наука от Фонд "Научни изследвания"

При формиране на това становище приемаме, че съгласно "Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2020" в страната съществуват два бюджетно финансирани фонда с ясно определени роли: Фонд "Научни изследвания" (ФНИ) разпределя средствата за наука (фундаментални, приложни и експериментални научни изследвания), докато Националният иновационен фонд финансира индустриални изследвания и внедряване на научните продукти в практиката. Споделяме изцяло идеята, че финансирането на науката в България трябва да става при съчетаване на институционалния и конкурсно-проектния принципи, при стабилност на отделяните от Републиканския бюджет средства за наука и прозрачност в разпределянето и използването им. По-долу са представени някои от по-важните бележки и предложения на БАН по досегашната дейност на ФНИ при финансирането на научноизследователската дейност в България.

1. В конкурсите на ФНИ под различни форми са допуснати да участват организации, които не са научноизследователски, като те са усвоили сериозен финансов ресурс. Средствата за научна дейност трябва да се разпределят само между научноизследователски организации, така както е в развитите в научно отношение страни.

- Научноизследователската организация трябва да притежава собствен научен капацитет, което включва собствена научна инфраструктура и академичен състав на основен трудов договор. Прецизиране от този вид би изключило от конкурсите на ФНИ структури, създадени по Търговския закон.
- Основно качество на научноизследователската организация е, че тя реинвестира целия си положителен финансов резултат в научноизследователска дейност. Тази характеристика е пропусната в определението, използвано от ФНИ, въпреки твърдението за съответствие с дефиницията от Регламент 800/2008 на Европейската комисия¹.
- В почти всички развити страни достъпът до средства за научна дейност се следи изключително стриктно и е ограничен само до чисто научноизследователски организации. Нещо повече - в страни като

1

COMMISSION REGULATION (EC) No 800/2008, of 6 August 2008

SECTION 7

Aid for research and development and innovation

Article 30

Definitions

1. 'research organisation' means an entity, such as a university or research institute, irrespective of its legal status (organised under public or private law) or way of financing, whose primary goal is to conduct fundamental research, industrial research or experimental development and to disseminate their its results by way of teaching, publication or technology transfer; all profits must be reinvested in these activities, the dissemination of their results or teaching; undertakings that can exert influence upon such an organisation, for instance in their capacity as shareholders or members of the organisation, shall enjoy no preferential access to the research capacities of such an organisation or to the research results generated by it;

Ирландия и Швейцария, тези организации дори са изброени в дефиницията.

2. Възможността за "източване" на средствата по договори трябва да се предотврати. По редица договори, сключени през 2008 и 2009 г., са раздадени сериозни средства за ненаучни цели, като в някои договори повече от половината от планираното финансиране е в пера, които се отчитат формално пред постоянните комисии, като "други" и "заплащане на външни организации" без ясно определена дейност, която външните организации следва да извършват по договора.

3. През 2010 г. създадена от министър Игнатов работна група установи редица пропуски и грешки в организацията и реализацията на конкурсните сесии през 2008 г. и 2009 г. По-важните нарушения се свеждат до следното:

- при подбора на чуждестранни рецензенти не са следвани добрите практики. Те са избирани хаотично, без оглед на тяхната реална научна компетентност; дадена им е възможността сами да си избират проектите за рецензиране;
- финансирани са проекти с по-нисък бал от официално обявения от фонда, т.е. под определения от Изпълнителния съвет праг;
- най-голямото нарушение е фактът, че през 2009 г. *не са взети под внимание всички постъпили и заплатени от фонда рецензии*. Укриването на рецензии е извършено изключително с цел манипулиране на конкурсите. Установено е фалшифициране на числовите резултати от конкурсите при определяне на приблизително половината от спечелилите проекти. Така 27 млн. лв. са разпределени посредством укриване на заплатените от фонда рецензии, без никакво законово основание и без санкция на какъвто и да е орган;
- много сериозно нарушение на конкурсното начало е фактът, че около 2/3 от средствата за цялата конкурсна 2009 г. (83 млн. лв.) са раздадени практически без конкурс (6 спечелили от 6 кандидатстващи проекта в 2 от конкурсите). Това е станало без истинска експертиза, с 3-4 рецензии от неспециалисти и представлява разхищение на публични средства в огромни размери.

Посочените лоши практики са допринесли за ощетяване на българската наука със солидни суми от порядъка на милиони. Не могат да се измерят с числа обаче *моралните поражения и щети*, нанесени на българската научна общност вследствие на тези машинации – *силно разклатеното чувство за почтеност, справедливост и доверие във "fair play" в конкурсите на Националния научен фонд*.

4. Нарушаване на съществуващата законова и подзаконова база. Например:

- в грубо нарушение на императивното изискване на чл. 31 (в) от Правилника на ФНИ, Изпълнителният съвет не е определил през 2009 г. чуждестранните рецензенти чрез жребий измежду съответната група експерти, включени в панела на чуждестранните рецензенти.
- обединяване на няколко проекта в нов проект, който е класиран без рецензиране. Така е дадена възможност на участници в зле оценени проекти да получат финансиране.

5. Липса на равнопоставеност между научноизследователските организации при участие в редица конкурси, обявени от ФНИ.

Ограничаването на кандидатстващите организации е допустимо само когато целеви бюджетни средства се администратират от ФНИ (например, конкурс "Стимулиране на научните изследвания в държавните висши училища"), но е недопустимо във всички останали случаи. Примери за това са конкурсите: "Подпомагане развитието на научния потенциал във висшите училища" (2008), "Интегрирани научни центрове в университетите"(2008) и "Университетски научноизследователски комплекси" (2009, разпределени 75 млн. лв. на 3 университета). Те имат явно *дискриминационен характер към учените от БАН и Селскостопанска Академия*, тъй като не ги допускат до участие. БАН настоява за равнопоставеност на учените – участници в конкурсите, финансирани от ФНИ.

6. Недостатъчен научен и административен капацитет на ФНИ:

- ФНИ не разполага с достатъчен брой квалифицирани служители- учени и администратори, които да организират и проведат на необходимото ниво конкурсното разпределяне на значителни финансови ресурси за наука през 2008 и 2009 г.
- ФНИ не разполага с достатъчен брой квалифицирани чуждестранни рецензенти (панел от рецензенти), които да могат да рецензират качествено над 1000 проекта в широк спектър от научни области. Фондът не е предприел достатъчни действия, чрез които да реши този основен проблем. В резултат на това е правен произволен избор на рецензенти от чужбина без експертна проверка на тяхната реална научна компетентност. Липсват и мерки за предварителна подготовка на рецензентите и унифициране на преценките им по отделните критерии.

7. **Прозрачността** трябва да е основен принцип в дейността на ФНИ. При сегашната практика:

- липсва актуална и информативна интернет страница на ФНИ (няма списъци на временните и на постоянните комисии и др.)
- няма списъци в интернет на кандидатствалите проекти, съдържащи ръководител, водеща организация и искани суми;

- няма списъци в интернет на класираните проекти, съдържащи ръководител, научен колектив, водеща организация, съизпълнители и получено финансиране;
- обявяване на конкурси без публикуване на условията за кандидатстване в интернет (например, конкурс "Университетски научно-изследователски комплекси" за 2009 г. е без публикувани условия в интернет, като в него са раздадени 75 млн. лв.)
- липсва публикуване на основните резултати след завършването на финансираните проекти (или на техните етапи).

С цел подобряване на ситуацията с ФНИ предлагаме:

- Промяна на съществуващата законова уредба с цел премахване възможността за осъществяване на посочените по-горе лоши практики. Най-добре това може да се осъществи чрез копиране изцяло на модел на устройство и финансиране на научен фонд от водеща държава.
- Средствата за научни изследвания, които се предоставят от Народното събрание за управление от ФНИ да се фиксират като процент от БВП . През последното десетилетие се наблюдава изключителна неравномерност на средствата, инвестирани в наука в България (финансирани от ФНИ конкурси) - много големи суми през 2008 и 2009 г. и мизерни през останалите години.
- **Независимост** на ФНИ от дирекция "Наука" на МОМН – желателно е ФНИ да бъде първостепенен разпоредител на бюджетни средства или поне финансирането му да е на отделен ред в Републиканския бюджет. Намесата на служители на дирекция "Наука" на МОМН в оперативната дейност на ФНИ е недопустимо.
- Ясно и точно разделяне на дейностите, които се финансират от ФНИ и от Националния иновационен фонд, като не се допуска дублиране..
- Необходим е независим контролен орган, съставен от учени, например към Народното събрание, на дейността на Изпълнителния съвет, на временните комисии (за конкурсните сесии) и на постоянните комисии (отчитане на договорите) на ФНИ. Добре би било Народното събрание да провери как са отчетени отделни проекти, чието класиране е предизвикало сериозно недоумение (с укрити рецензии) от проведените през 2008 и 2009 г. конкурсни сесии.
- Не всички членове на Изпълнителния съвет и на комисииите на Фонда са с безспорни научни качества. Необходимо е сериозно подобрене в начина на формиране на органите на ФНИ.
- Добавяне на конкурси за мобилност на учените, включително и средства за университетски преподаватели за престой по време на сабатикал в БАН и СА или в чужбина.

ХУМБОЛТОВ СЪЮЗ В БЪЛГАРИЯ HUMBOLDT-UNION IN BULGARIEN

НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Бх. № *КН-230-00-11*
дата *10.04.2012*

До г-н Огнян Стоичков
Председател на комисията по образованието,
науката и въпросите на децата, младежта и спорта
на Народното събрание на Република България

9.04.2012, София

Уважаеми господин Стоичков,

От името на ръководството на Хумболтовия съюз в България приветствам инициативата на ръководената от Вас комисия на Народното събрание на Република България да обсъди дейността на Фонд „Научни изследвания“ (ФНИ). Фондът има ключово значение за осъществяването на научните изследвания в България, които „са национален приоритет и имат стратегическо значение за развитието на страната“, според Закона за насърчаване на научните изследвания (ЗНИИ). За съжаление, през последните няколко години се появила редица проблеми в дейността на Фонда, засягащи всички етапи – обявяването на конкурсите, компетентното оценяване и класиране на проектите, достъпа до рецензиите, междинното оценяване и осигуряване на финансирането за продължаване на изследванията, и др. Съществен проблем в работата на Фонда е и липсата на ясни гаранции в Закона и Правилника, че рецензентите и членовете на ръководството на Фонда и на комисииите са активно работещи и компетентни учени в съответната научна област.

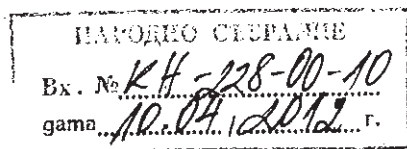
Затова е наложително да се промени Правилника за работа на ФНИ и, ако е необходимо, да се предложат промени в ЗНИИ, чрез които да се установят конкретни, ясни и прозрачни процедури за формиране на ръководните органи на Фонда и експертните комисии, за подбор на рецензенти, и за оценяване проектите в съответствие със ЗНИИ, с международните критерии и стандарти за качество на научните изследвания и добрите европейски практики. Един от ключовите елементи за ефективното функциониране на Фонда и избягване на субективизъм и конфликт на интереси е максималното разделяне на административните от научно-експертните дейности, с ясно дефинирани правила за вземане на решения в тези две области от компетентни специалисти. Определянето на състава на ръководните органи и на експертните комисии би трябвало да става чрез конкурс на базата на научни критерии и балансираност на различните научни направления и научните институции.

Смятаме, че реализирането на тези промени, прозрачността във всички етапи от дейността на Фонда, и възстановяването на регулярните конкурсни сесии ще допринесат за възстановяване на доверието във ФНИ сред научната общност и обществото и ще стимулират научните изследвания в страната. Надяваме се, че след значително намаленото финансиране на Фонда през последните години, през следващите години средствата от държавния бюджет ще нарастват, както е предвидено в Националната стратегия за развитие на научните изследвания.

Хумболтовият съюз в България е готов да помогне за реализирането на тези предложения и за превръщането на ФНИ в модерен държавен орган за финансиране на научните изследвания в България.

С уважение,

Пр
Председател на Хумболтовия съюз в България
Президент на Федерацията на Европейските Зеолитни Асоциации

До
Комисия по образованието, науката и
въпросите на децата, младежта и спорта

**СТАНОВИЩЕ
НА СДРУЖЕНИЕ НА МЛАДИТЕ УЧЕНИ „КОГИТО“
ОТНОСНО ИЗСЛУШВАНЕТО НА ПРОФ. ГЮРОВ ЗА СКАНДАЛИТЕ ВЪВ ФНИ**

**Уважаеми г-н Председател, Уважаеми дами и господа членове на
Комисията по образованието, науката и въпросите на децата, младежта и спорта,**

Проблемите във Фонд научни изследвания станаха публично достояние през 2010 година, когато проф. Емил Хорозов огласи съкратения доклад „ВЪРХУ РЕАЛИЗАЦИЯТА НА КОНКУРСНИТЕ СЕСИИ НА ФОНД „НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ“ ПРЕЗ 2008 Г. И 2009 Г.“.

Припомняме само някои от по-важните точки в доклада на Хорозов:

- 1. Рецензентите от чужбина са назначавани хаотично без оглед на тяхната реална научна компетентност.*
- 2. Не е извършван подбор на чуждестранни рецензенти за всеки проект, а обратното – всеки рецензент е имал достъп до всички проекти и сам е избирал тези, които желае да рецензира, включително и в области, в които не е специалист. Това е ставало без контрол от ИС.*
- 3. Съобщенията на сайта на Фонд "Научни изследвания" (ФНИ), че класира проекти над определен бал не отговарят на истината – финансирани са проекти с по-нисък бал от обявения.*
- 4. По мнение на работната група най-голямото нарушение представлява фактът, че през 2009 г. не са взети под внимание всички постъпили и заплатени от ФНИ рецензии. Статистическото изследване показва, че това е извършено изключително с цел манипулиране на конкурсите. Има български рецензенти, които са оценявали проекти на свои конкуренти, при което техните оценки са оказали влияние върху изхода на конкурсите.*
- 5. В нарушение на Закона за обществените поръчки, ФНИ е възложил на фирмата "Линкос" ООД да създаде онлайн среда за подаване и оценяване на научните проекти без обявяване на търг.*

Проф. Хорозов обяви, че е запознал министъра на образованието Сергей Игнатов с доклада, но въпреки това, не е последвала реакция. От своя страна министър Игнатов обяви, че е предал доклада на Държавния финансов контрол в началото на 2011 година. До момента обаче няма резултати от проверката.

Още от времето, когато председател на ФНИ беше проф. Е. Хорозов, от фонда се изпращаха **необосновани** писма „подканящи“ ръководителите на проектите да връщат получените до момента суми. Към днешния ден към тази практика се прибави и практиката **масово да се изгубват деловодни документи** от най-различни проекти. Ръководителите на проектите се заставят да донесат повторно копия на изгубените от администрацията на ФНИ документи. Най-малкият проблем би бил, ако става въпрос за обикновена административна безотговорност и безстопанственост. Фактът на едновременното изчезване на голямо количество документи на множество проекти предизвиква съмнения, че това е опит да бъде прикрит конкретен акт на злоумишлено унищожение на документи, целящ тяхната подмяна. За подобни действия би следвало да бъде потърсена наказателна отговорност.

С всичко това широко рекламираната преди време идея на Фонд "Научни Изследвания" за държавно финансиране на науката на проектен принцип претърпя провал и напълно се компрометира.

За нас, учените, е въвн от съмнение фактът, че кандидатстването с проектни предложения към ФНИ е:

А) ЗАГУБЕНА КАУЗА – поради неадекватното управление на ФНИ, което не гарантира компетентност и прозрачност при оценяването на стотиците предложени за финансиране научни проекти.

Б) ЕДНО ИЗКЛЮЧИТЕЛНО ОПАСНО занимание – поради прецедентите, в които млади учени са принудени да връщат огромни суми при коректно реализиран научен проект.

Скандалът "Гюров" е само поредното потвърждение на това наше становище.

Ние не може да не се попитаме как е възможна адекватна научна оценка на представените от нас проекти, когато член на Ръководството на ФНИ е назначен в нарушение на действащата административна уредба, а именно: човек, изпълняващ функциите на гост-професор или получил титла „доктор хонорис кауза“, е обявен за хабилитиран български професор? Въз основа на този случай евентуалното доверие в дейността на ФНИ е напълно лишена от основание. По подобен начин ерозира и доверието към МОМН, което в случая е принципал.

Така приетото назначение извиква следните хипотези:

1. Назначението на Р. Гюров е проблем на непознаването на новия *Закон за развитието на академичния състав*, предложен и написан именно от МОМН в мандата на настоящото управление.
2. Съществува сериозна административна немощ и непознаване на правилата, по които функционира ФНИ и се назначава Ръководството му.
3. Съзнателно манипулиране и игнориране на фактите от страна, съответно на назначен или назначаващия го.

Скандалът "Гюров" за нас е само част от лавината скандали, които назряват във ФНИ.

Надяваме се, че Комисията по образованието, науката и въпросите на децата, младежта и спорта, ще вземе компетентно становище по казуса "Гюров", но нека се има предвид, че това е само поредния показателен факт за това как работи управлението на ФНИ като цяло през годините. За нас определено решаването му е проблем на изпълнителната власт, защото повдига големия въпрос за работата на МОМН като цяло.

С Уважение,
Сдружение "КОГИТО"

София, 10.04.2012г.